Eduskunnan valtiovarainvaliokunta
sara.kuitunen@eduskunta.fi

Valtiovarainvaliokunta torstai 20.11.2025 klo 12.00 / HE 167/2025 vp / Lausuntopyyntö

HE 167/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisen talouden hoitamisesta ja talouspolitiikan arviointineuvostosta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki julkisen talouden hoitamisesta ja laki talouspolitiikan arviointineuvostosta. Lait sisältävät EU:n uusien finanssipoliittisten sääntöjen täytäntöönpanoa koskevan kansallisen lainsäädännön sekä kansalliset tavoitteet. Lisäksi esitetään, että EU-lainsäädännön edellyttämänä itsenäisenä finanssipolitiikan valvojana toimisi jatkossa talouspolitiikan arviointineuvosto.

Keskeiset huomiot

Suomen Yrittäjät kannattaa esitystä tervehdyttää julkista taloutta. Kannatamme ylivaalikautista rahoitusasematavoitteen asettamista. Sitoutuminen pitkän aikavälin velkatavoitteeseen on tärkeä ja tervetullut osa julkisen talouden kehikkoa.

Julkisen talouden tervehdyttämistavoite ei ole pelkkä tekninen raja, vaan väline, jolla on välttämätöntä pitää kiinni poliittisesta realismista ja vastuunkannosta. Onnistuessaan se luo yhteisen suunnan yli hallituskausien ja tuo päätöksentekoon vakautta, jota talouden toimijat arvostavat.

Julkisen talouden tervehdyttämistavoitteen vahvuus on sen ennakoitavuudessa. Kun talouspolitiikka sitoutuu selkeään julkisen velan enimmäistasoon ja velkasuhteen pitkän aikavälin tavoitteeseen, lisää se markkinoiden ja sijoittajien luottamusta Suomen linjaan. Esitettävä tavoite vähentää epävarmuutta ja toimii samalla poliittisena jarruna sekä muistuttaa siitä, että julkisen talouden vastuullinen hoito ei ole hallituskausittain vaihtuva mielipide, vaan pysyvä kansallinen tavoite.

Hallitus esittää, että lakiin julkisen talouden hoitamisesta kirjataan EU:n sääntelyä tiukempi kotimainen velkasuhdetavoite (40 % suhteessa bkt:hen). Pidämme perusteltuna sitä, että Suomella on Ruotsin ja Tanskan

tapaan EU-sääntöjä tiukempia kansallisia sääntöjä, joiden noudattaminen takaa myös EU:n velvoitteiden noudattamisen.

Julkisen talouden tervehdyttämistavoite vaatii onnistuakseen kuitenkin sen, että osana prosessia tarkastellaan millaisen palvelulupauksen Suomi voi jatkossa antaa? Kaikkea ei voida ylläpitää entisellään. Julkisen sektorin on keskityttävä perustehtäviinsä ja priorisoitava menonsa. Perustehtävien rinnalla on tarkasteltava kriittisesti sellaisia menoja ja toimintoja, jotka eivät suoraan tue talouden ja yhteiskunnan kestävyyttä.

Samalla on ratkaistava, mitä teemme, jos talous ei kiihdykään odotetusti. Talouspolitiikan on oltava joustavaa, mutta suunnan on pysyttävä selkeänä. Velka ei saa kasvaa pysyvästi, eikä sopeutuksen tarve saa siirtyä tuleville sukupolville.

Hallitus esittää, että itsenäisenä finanssipolitiikan valvojana toimisi jatkossa vain talouspolitiikan arviointineuvosto. Finanssipolitiikan valvonnan keskittämistä yhdelle taholle voidaan perustella sekä toiminnan vaikuttavuuden että julkisten resurssien tehokkaan käytön kannalta, jos keskittämisellä saavutetaan synergiaetuja. Esityksestä ei kuitenkaan käy ilmi, mitä tehtävien ja virkojen siirrolla tavoitellaan, eikä ehdotus ole välttämättä parannus suhteessa nykytilaan.

Budjettikehysdirektiivi edellyttää, että itsenäinen finanssipolitiikan instituutio on jäsenvaltion finanssipolitiikasta vastaavista viranomaisista, eli valtioneuvostosta ja erityisesti valtiovarainministeriöstä toiminnallisesti riippumaton toimielin, ja sen riittävä ja oikea-aikainen tiedonsaantioikeus turvattu.

Hallituksen ehdottama järjestely, jossa valtioneuvoston ja erityisesti valtiovarainministeriön vastuulla olevaa finanssipolitiikkaa valvoisi ja arvioisi Talouspolitiikan arviointineuvosto. Itse neuvoston jäsenyys on luottamustoimi, mutta sen pysyvä sihteeristö toimisi valtiovarainministeriön alaisen viraston eli Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen viroissa.

Ehdotuksesta herää huoli, ovatko ehdotetun valvojan riippumattomuus riittävällä tavalla laissa turvattu. Riittääkö arviointineuvostolle lakiin kirjattu riippumattomuus takaamaan riippumattomuutta valtioneuvostosta ja erityisesti valtiovarainministeriöstä, jonka yhteydessä neuvosto sijaitsee.

Suomen järjestely, jossa valtion talousarvion ja julkisen talouden suunnittelun pohjana olevat talousennusteet laaditaan valtiovarainministeriössä lain mukaan riippumattomasti, ei riitä täyttämään EU-lainsäädännön riippumattomuuden vaatimusta. Siksi Euroopan komissio edellyttää Suomelta, että ennustetoiminta joko siirretään finanssipolitiikan valvojalle, tai valvojan täytyy se erikseen hyväksyä. Tämä herättää kysymyksen siitä, riittääkö

myöskään arviointineuvostolle lakiin kirjattu riippumattomuus takaamaan riippumattomuutta valtioneuvostosta ja erityisesti valtiovarainministeriöstä, jonka yhteydessä neuvosto sijaitsee.

Lisäksi kiinnitämme huomiota siihen, että nyt esitettävä järjestely hajauttaa talouspolitiikan taustalla olevien ennusteiden laatimisen, hyväksynnän ja jälkikäteisarvioinnin kolmelle eri taholle: valtiovarainministeriölle, VTV:lle ja arviointineuvostolle. Esitettävä malli ei mielestämme välttämättä ole optimaalinen riippumattomuuden tai julkisten resurssien tehokkaan käytön kannalta.

Suomen Yrittäjät

Petri Malinen
Johtava ekonomisti